

הרב מיכאל רוזנצווייג - מקורות - בענין בנין סוכה

תלמוד בבלי מסכת סוכה דף מו עמוד א

תנו רבנן: העושה סוכה לעצמו אומר ברוך שהחיינו כו', נכנס לישב בה אומר ברוך אשר קדשנו כו'. היתה עשויה ועומדת, אם יכול לחדש בה דבר - מברך, אם לאו - לכשיכנס לישב בה מברך שתיים. אמר רב אשי: חזינא ליה לרב כהנא דקאמר להו לכולהו אכסא דקדושא.

חידושי הרישב"א מסכת סוכה דף מו עמוד א

העושה סוכה לעצמו אומר זמן. פ"י בשעשאה תוך שלשים יום לחג דחזיילא עליה חובת סוכה אבל לא קודם שלשים יום כדאיתא בפ"ק דפסחים לענין בעור וכן דעת מורי נר"ו, ומאי דאמרינן היתה עשויה ועומדת היינו אפילו בשהיתה עומדת ועשויה מקודם שלשים יום לשם החג ממש שלא בירך עליה, ולא כמי שפ"י שהיתה עשויה שלא לשם החג אלא לשם צל בלבד, ודכולי עלמא אין לו לברך בשעת עשית לולב וסוכה אלא זמן אבל לא ברכת המצות לברך אקב"ו לעשות סוכה או לולב, דהכי אסקינן במנחות פרק התכלת שכל מצוה שאין עשייתה גמר מצותה כגון אלו וכגון ציצית ותפילין אינו מברך ברכת המצות בעשייתן אלא זמן בלחוד. היתה עשויה ועומדת אם יכול לחדש בה דבר. פ"י בסכך או בדפנות הצריכות לה לעכב, מברך מיד שהחיינו ושוב אינו מברך אותו בכניסת ליל החג שכבר בירך זמן מדין סוכה בשעת מעשה. ואם לאו לכשיכנס בה מברך שתיים. פ"י ברכת לישב בסוכה וברכת שהחיינו שעל הסוכה.

אמר רב אשי חזינא ליה לרב כהנא דמסדר ליה כולהו אכסא. יש מפרשים דלתנא דמתניתא כל שלא בירך זמן בשעת מעשה שמברך אותו בשעת כניסה זמן זה עולה לו אף לרגל, ורב אשי אשמועינן דרב כהנא אינו מברך זמן כלל בשעת עשיית סוכה ולא בשעת עשיית לולב אלא זמן דסוכה מנח ליה עד ליל סוכות שמקדש על הכוס ומסדר עליו ברכת הסוכה והזמן שעולה לשניהם וכן בלולב מסדר הזמן בשעת נטילה עם ברכת הנטילה, והכין כתבו רובא דרבנן ז"ל ועמא דבר כותיהו שלא לברך זמן בעת עשיית סוכה ולולב, ולא מחוור דהא תנאי קפדי לברך זמן בשעת מעשה כדקתני בהדיא העושה סוכה העושה לולב מברך שהחיינו וקתני נמי אם יכול לחדש בה דבר מברך מיד דחייב לברך זמן מיד [ורב כהנא] היכי שביק ליה עד שעת כניסה, אלא ודאי דלתנא דמתניתין בשעת מעשה מברך זמן על הסוכה ועל הלולב ועדיין כשיכנס בה ליל החג או אפילו [לא] נכנס בה כלל חייב לומר זמן אחר קודם או לאחר מכאן על הכוס מדין הרגל ואינו יוצא בזמן של סוכה כלל, ואתא רב אשי ואמר שיכול הוא לפטור עצמו עכשיו בזמן אחד כיון ששניהם באין עליו בליל החג והוא שיסדר ברכת הסוכה על הכוס לאחר קדוש ויאמר אח"כ זמן ויעלה לו זמן לסוכה ולחג, אבל לא בא רב אשי לפטור מזמן שבשעת מעשה, ודכולי עלמא כל שברך על הסוכה או על הלולב זמן בשעת מעשה שוב אין לומר עליהם זמן אלא שאומר זמן בשעת קדוש מדין החג, והרוצה לצאת ידי שתיהן כשעושה סוכה לעצמו מברך זמן ואח"כ מסדר ברכת לישב זמן על הכוס ועושה לולבו על ידי אחרים כדי שלא יתחייב עליו לומר זמן בשעת מעשה וכן ראוי לעשות וכך מצאתי בשם רבינו הגדול הרמב"ן ז"ל.

תוספות מסכת סוכה דף מו עמוד א

העושה סוכה לעצמו - דווקא נקט לעצמו אבל לאחר לא מברך מידי להאי תנא דסבר דאין מברך לעשות כדדייקינן פ' התכלת (מנחות דף מב. ושם): ואיכא תנא דתני בירושלמי בפרק הרוואה עשאה לעצמו מברך לעשות סוכה עשאה לאחר מברך לעשות סוכה [לשמו].

תוספות מסכת סוכה דף מו עמוד א

נכנס לישב בה מברך לישב בסוכה - מדלא קאמר מברך שתיים כדקתני סיפא בעשויה ועומדת ואין יכול לחדש בה דבר משמע דנפיק אהא דבירך אעשייה שהחיינו ותימה ותיפוק ליה דמברך משום יו"ט כמו שמברכין איום טוב דפסח ועצרת וכל שאר ימים טובים ושמא כיון דסוכה מחמת חג קאתיא סברא הוא דזמן

דידה אע"פ שבירך בחול פטור הוא אף בחג דזמן כי קא אתי מחמת מועד קאתי אפילו בלא יום טוב כדאמר לקמן (דף מז:). דאי לא בריך האידינא מברך למחר או ליומא אחרא.

תלמוד בבלי מסכת סוכה דף ט עמוד א

משנה. סוכה ישנה, בית שמאי פוסלין ובית הלל מכשירין. ואיזו היא סוכה ישנה? כל שעשאה קודם לחג שלשים יום. אבל אם עשאה לשם חג, אפילו מתחילת השנה - כשרה.

גמרא. מאי טעמא דבית שמאי? אמר קרא +ויקרא כג+ חג הסוכות שבעת ימים לה' - סוכה העשויה לשם חג בעינן. ובית הלל: ההוא מיבעי ליה לכדרב ששת. דאמר רב ששת משום רבי עקיבא: מנין לעצי סוכה שאסורין כל שבעה - תלמוד לומר חג הסוכות שבעת ימים לה'. ותניא, רבי יהודה בן בתירה אומר: כשם שחל שם שמים על החגיגה כך חל שם שמים על הסוכה, שנאמר חג הסוכות שבעת ימים לה', מה חג לה' - אף סוכה לה'. - ובית שמאי נמי מיבעי ליה להכי! - אין הכי נמי. אלא מאי טעמייהו דבית שמאי - כתיב קרא אחרינא: +דברים טז+ חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים - סוכה העשויה לשם חג בעינן. ובית הלל: ההוא מיבעי ליה לעושיין סוכה בחולו של מועד. - ובית שמאי סבירא להו כרבי אליעזר, דאמר: אין עושיין סוכה בחולו של מועד

תוספות מסכת סוכה דף ט עמוד א

סוכה ישנה בית הלל מכשירין - בירושלמי תני צריך לחדש בה דבר חבריא אמרין טפח רבי יוסי אמר כל שהוא ומאן דאמר כל שהוא ובלבד שתהא על פני כולה

תלמוד בבלי מסכת סוכה דף כח עמוד ב

משנה. כל שבעת הימים אדם עושה סוכתו קבע וביתו עראי. ירדו גשמים, מאימתי מותר לפנות - משתסרה המקפה. משלו משל: למה הדבר דומה - לעבד שבא למזוג כוס לרבו, ושפך לו קיתון על פניו.

גמרא. תנו רבנן: כל שבעת הימים אדם עושה סוכתו קבע וביתו עראי. כיצד? היו לו כלים נאים - מעלן לסוכה, מצעות נאות - מעלן לסוכה. אוכל ושותה ומטייל בסוכה. מנא הני מילי? דתנו רבנן: +ויקרא כג+ תשבו כעין תדורו. מכאן אמרו: כל שבעת הימים עושה אדם סוכתו קבע וביתו עראי. כיצד? היו לו כלים נאים - מעלן לסוכה, מצעות נאות - מעלן לסוכה, אוכל ושותה ומטייל בסוכה, ומשנן בסוכה. - איני? והאמר רבא: מקרא ומתנא - במטלתא, ותנוי בר מטלתא! - לא קשיא: הא - במגרס, הא - בעיוני.

הגהות אשרי מסכת סוכה פרק ב סימן כ

* אע"פ שלא הובאה המקפה לסוכה דלא נתקלקל אלא שירדו כ"כ גשמים שנראה לפי אומד דעתו שראויה להתקלקל מפנה כליו ויוצא. וכשם שמפנים מפני הגשמים כך מפנה מפני השרב ומפני היתושים ירושלמי.

רא"ש מסכת סוכה פרק ד סימן ד

ד ת"ר היו לפנינו מצות הרבה מברך אקב"ו על המצות רבי יהודה אומר מברך על כל אחת ואחת בפני עצמה אמר ר' זירא ואיתימא ר' חנינא בר פפא הלכה כר"י. גרסי' בפרק החליל (דף נו א) איתמר רב יהודה אמר סוכה ואח"כ זמן רבה בר בר חנה אמר זמן ואח"כ סוכה והלכתא סוכה ואח"כ זמן יש מן הגדולים אומרים דבלייל שני אומר זמן תחלה דזמן לא קאי אסוכה דאפילו אם היה ליל יו"ט ראשון חול יצא בזמן דסוכה ולפי סברת בני אייבר"א שחלקו בין בשעת עשייה בין לאחר עשייה קאי זמן נמי אסוכה וראבי"ה כתב שבכל פעם י"ל זמן באחרונה דהא יו"ט שחל להיות אחר השבת מברך יקנה"ז אע"ג דזמן לא קאי אהבדלה וי"ל דלא דמי דהתם היינו טעמא משום דהבדלה טעונה כוס הלכך אין להפסיק בזמן בין בורא פרי הגפן להבדלה אבל הכא אי סוכה לא בעי זמן בלייל שני למה יפסיק בסוכה בין קידוש לזמן דהא איכא אמורא דס"ל דאפילו בלייל ראשון דסוכה בעיא זמן סמוך לקידוש וקאי נמי אסוכה דבתריה וא"כ בלייל שני אי סוכה לא בעיא זמן לכ"ע ראוי לסמוך הזמן לקידוש:

תלמוד בבלי מסכת סוכה דף מח עמוד א

משנה. סוכה שבעה, כיצד? גמר מלאכול - לא יתיר את סוכתו, אבל מוריד את הכלים מן המנחה ולמעלה מפני כבוד יום טוב האחרון של חג.

רמב"ם הלכות שופר וסוכה ולולב פרק ו

הלכה ה

כיצד ו היא מצות הישיבה בסוכה, שיהיה אוכל ושותה ודר בסוכה כל שבעת הימים בין ביום בין בלילה כדרך שהוא דר בביתו בשאר ימות השנה, וכל שבעת הימים עושה אדם את ביתו עראי ואת סוכתו קבע שנאמר +ויקרא כ"ג+ בסוכות תשבו שבעת ימים, כיצד כלים הנאים ומצעות הנאות בסוכה, וכלי שתייה כגון אישישות וכוסות בסוכה, אבל כלי ז אכילה כגון קדרות וקערות חוץ לסוכה, המגורה בסוכה, ואם היתה סוכה קטנה מניחה חוץ לסוכה.

הלכה ו

אוכלין ושותין וישנין בסוכה כל שבעה בין ביום בין בלילה, ואסור לאכול סעודה חוץ לסוכה כל שבעה אלא אם כן אכל אכילת ח עראי כביצה או ט פחות או יתר מעט, ואין ישנין חוץ לסוכה אפילו שינת י עראי, ומותר לשתות מים ולאכול פירות חוץ לסוכה, ומי שיחמיר על עצמו ולא ישתה חוץ לסוכה אפילו מים כ הרי זה משובח.

רמב"ם הלכות שופר וסוכה ולולב פרק ו

הלכה יא

גמר מלאכול ביום השביעי בשחרית לא יתיר סוכתו, אבל מוריד הוא את כליו ומפנה אותן מן המנחה ולמעלה אין לו מקום לפנות צ פוחת בה ארבעה על ארבעה, ואם הוצרך לסעוד בשאר היום צריך לאכול בסוכה שמצותה כל שבעה. +השגת הראב"ד/ אין לו מקום לפנות שם פורץ בה ארבעה על ארבעה ואם הוצרך לסעוד. א"א איני יודע מהו זה ואולי יאמר שאם יצטרך לסעוד בסוכה בשאר הימים אינו צריך לפרוץ בה אלא יום שמיני שיטעה אדם בה שהוא עושה לשם מצוה אע"פ שאין לשונו מראה אבל השכל מורה על זה. +

תלמוד בבלי מסכת שבועות דף כט עמוד א

. נשבע לבטל את המצוה, שלא לעשות סוכה, ושלא ליטול לולב, ושלא להניח תפילין. זו היא שבועת שוא, שחייבין על זדונה מכות ועל שגגתה פטו